

Foto's: Henriëtte Guest

Homo-emancipatie nog geen gesneden koek op scholen

'Er zijn heel wat homoseksuele en lesbische leerlingen die niet uit de kast durven komen omdat ze de sfeer op onze school niet tof vinden.'

Homoseksualiteit en onderwijs: het is een onderwerp dat de krantenkoppen blijft halen. Gaat het niet over homoseksuele leraren die worden geweigerd op streng gelovige scholen, dan gaat het wel over de onveilige situatie voor leerlingen en leraren die vallen voor iemand van hetzelfde geslacht. Uit vrees voor negatieve reacties durven velen dit niet kenbaar te maken. Gaat het wel goed met de homo-emancipatie in het onderwijs?

De *Nationale Coming Out*-dag werd twee jaar geleden ingesteld door minister Plasterk als hét moment voor homoseksuelen, biseksuelen en transseksuelen om hun seksuele voorkeur niet langer geheim te houden.

Dat is anno 2009 geen overbodige luxe. Onderzoeken laten zien dat de helft van de middelbare scholieren niet voor zijn geaardheid durft uit te komen. Vorige week, tijdens de *Nationale*

Coming Out-dag, brachten leerlingen op circa vijftig scholen het onderwerp onder de aandacht door het aanbieden van het manifest *Gay Is Okay!*

Peter van Maaren, oud mbo-docent in de buurt van Amsterdam.

‘Flink beperkt worden in je vrijheid, machteloos staan als leerlingen in je gezicht spugen en naar een andere wc moeten dan je collega’s. En dat alleen maar omdat ik homoseksueel ben. Hetero’s die voor de klas staan, vertellen dat ze getrouwd zijn en twee kinderen hebben. Als ik mij aan de klas voorstelde, wachtte ik eerst een paar lessen, omdat ik onzeker was hoe de leerlingen het zouden opvatten. Mijn eerste *coming out* als docent was in 1987 toen ik de hele nacht was doorgezakt tijdens de Nacht van het homomonument. De volgende dag zei ik tegen mijn leerlingen: “Jongens, ga maar lekker rustig aan het werk, vandaag ben ik een beetje brak.” Begonnen ze meteen vragen te stellen: “Wat heb je gedaan?” “Ik ben wezen stappen.” “Waar dan?” “Op een feest in Amsterdam.” Een leerling zei opeens: “Was je op de Nacht van het homomonument? Bent u homo?” Toen ik het de leerlingen vertelde, reageerden ze goed.

Naast de positieve reacties van leerlingen en ouders, gebeurden er ook vervelende dingen op school. Vooral het laatste jaar. Sommige leerlingen waren agressief tegen mij, leerlingen die ik zelf niet in de klas had. Ze treiterden me, scholden me uit en spuugden in mijn gezicht. Ik wilde daar graag wat aan doen, maar de school vond dat ik maar eens op moest houden met het praten over mijn eigen identiteit. Toen er meer islamitische leerlingen kwamen, ging de directie ervan uit dat mijn openheid wel eens voor problemen kon zorgen. Maar vanuit de kast zou ik niet open en eerlijk les kunnen geven. Ik werd beperkt in mijn vrijheid. Op mijn laatste school mocht ik als enige leraar niet naar de leerlingen-wc. Die voor de docenten was een stuk verderop. Wat denken ze dan? Dat ik als homo andere dingen op de wc doe dan hetero’s? Er was echt geen enkele collega die mij begreep, achter mij stond of mij in bescherming nam. Hoe ik het dan toch volhield? De leerlingen maakten het werk zo leuk, daar deed ik het voor! Je kunt én homo zijn én leerkracht. Als je maar open en eerlijk mag zijn.’

Bjarne Koek (16), 4 vwo, Asram College, Alpen aan de Rijn

‘Ik begrijp wel dat de cijfers laten zien dat veel leerlingen niet uit de kast durven te komen. Als je je *coming out* nog niet hebt gehad, zit je in een heftige en kwetsbare periode. Ik ben nu een jaar uit de kast, dat ging gelukkig zonder veel ophef. Het gebeurde op schoolkamp: telkens vertelde ik aan kleine groepjes dat ik een vriendje had in plaats van een vriendinnetje. Vrijwel iedereen reageerde heel positief, maar ik weet dat sommige leerlingen uit andere klassen meer moeite hebben met homoseksualiteit. Voor mij een reden om een *Gay Straight Alliance* (GSA, een groep van homo-en heteroleerlingen die homoseksualiteit zichtbaar en bespreekbaar maken op school, red.) op te richten. Omdat ik wilde dat meer mensen werden gewezen op het belang van een homovriendelijk schoolklimaat, bedacht ik samen met het COC het plan om rondom de *Nationale Coming Out*-dag diverse scholen af te gaan en hen

de ze het de hele klas rond. Verschrikkelijk vond ik dat. De leraar was toen net even weg, dus ik kreeg de ene na de andere nare opmerking over me heen. Daarna ben ik nog lang op school getreiterd en ben verschillende malen in elkaar getimmerd. Ik heb zo vaak momenten gehad dat ik niet meer naar school wilde, het echt even niet zag zitten. Docenten hadden niks door, maar dat verwijt ik hen ook niet. Want het gebeurde telkens achter hun rug om, als niemand het zag. En ik kropte alles op. Totdat ik het niet meer aankon en besloot er zelf wat aan te doen. Ik ken heel wat homoseksuele leerlingen die niet uit de kast durven te komen omdat ze de sfeer op onze school niet tof vinden. Ik ben het zat dat zij hier niet zichzelf kunnen zijn. Een school hoort een veilige leefomgeving te zijn. Daarom ben ik een *Gay Straight Alliance* (GSA) gestart, zodat er gelijkheid komt tussen heteroseksuele en homoseksuele leerlingen en er een veilige sfeer op school komt.’

‘Je kunt én homo zijn én leerkracht. Als je maar open en eerlijk mag zijn’

te vragen het manifest te ondertekenen. Geweldig dat er nu zo veel aandacht voor is. Ik zou graag zien dat leraren zich er niet meer voor schamen om toe te geven dat ze homoseksueel zijn. Ik denk ook dat zij een voorbeeld kunnen zijn voor leerlingen die homo- of biseksueel zijn. Het praat namelijk makkelijker, als je weet dat je leraar hetzelfde heeft meegemaakt.’

Tessa (16) 4 vmbo, Het Baken Stad College, Almere

‘Sinds twee jaar weet mijn klas dat ik op meisjes val. Zelf ben ik niet uit de kast gekomen, ik werd uit de kast getrokken. Ik vertelde in vertrouwen aan een klasgenoot dat ik lesbisch was en voordat ik het wist schreeuw-

Gerard Roos, afdelingsleider

Het Baken Stad College, Almere

‘Vorig jaar is onze school helaas negatief in het nieuws gekomen. Een jongen vertoonde toen extreem veel spijbelgedrag. Hij beweerde dat hij zo vaak afwezig was uit angst, want hij werd vaak getreiterd op school om het feit dat hij homo was. Eerst dachten wij dat dit een smoesje was. Er waren best wat leerlingen die er openlijk voor uit kwamen dat ze homoseksueel waren, en zij hadden nergens last van. Toch? We hebben toen voor de zekerheid contact opgenomen met het COC. Het bleek dat er op onze school wel degelijk onderhuids nog het nodige speelde. Van Tessa hoorde we dat ze vaak op haar tong moest bijten, gas terug moest

nemen, uit angst voor reacties. Door wat ze zei werd ik onaangenaam verast. Misschien een beetje naïef, maar omdat zij en velen met haar zo openlijk met hun homoseksualiteit omgingen, dacht ik dat het wel goed ging. Doordat onze school nu het manifest *Gay is okay!* heeft onderkend, geven we leerlingen, hetero en homoseksueel, alle ruimte in een werkgroep activiteiten te bedenken om de sfeer op school te verbeteren.

Het moet homoseksualiteit ook meer bespreekbaar maken binnen het team. Het wordt tijd dat we een minder passieve houding aannemen.'

**Geert-Jan Edelenbosch,
COC Nederland**

'Het COC probeert homoseksuele leerlingen meer zelfvertrouwen te geven zodat ze zich beter staande kunnen houden. Uiteindelijk moet de mentaliteitsverandering op een school vooral komen uit de leerlingen zelf, niet van ons of de schoolleiding. Het is een goede zaak als iemand langskomt om voorlichting te geven over homoseksualiteit, maar homoseksuele leerlingen zijn in feite elke dag voorlichter. Dat spreekt jongeren ook meer aan, staat dichterbij ze. Scholen zouden een beter homobeleid kunnen voeren door in het pestprotocol ook een passage over homoseksuelen neer te zetten. Als je een leerling een ander hoort uitschelden voor "vieze homo", zeg er wat van. Maak het ook bespreekbaar in de lessen, en niet alleen tijdens biologie. Zoek de leerlingen op en luister naar ze.'

**Peter Dankmeijer, Empowerment
lifestyleservices voor seksuele
diversiteit in het onderwijs**

'In het ideale plaatje zou homoseksualiteit op school een *non-issue* zijn, iets vanzelfsprekends zoals vriendschap. Een *coming-out* is op de per-

fecte school dan ook niet zo'n ding, omdat praten over seksuele diversiteit heel normaal is. De werkelijkheid is helaas anders: op dit moment is homoseksualiteit op school bij lange na niet verweven met alle andere zaken, het is voor veel mensen nog niet "normaal". Op veel scholen voelen homoseksuelen zich niet veilig. Directies hebben geen enkel besef van seksuele diversiteit of men weet het wel, maar er lijkt schroom te heersen om er daadwerkelijk iets mee te doen. In een poging om hier wat aan te veranderen, is Empowerment anderhalf jaar geleden samen met onder meer CNV Onderwijs, AOb en COC Nederland de *Hetero-Homo Onderwijsalliantie* gestart. Er zijn zo veel manieren om hier en daar roze klemtonen in het beleid van een school neer te zetten. Pas als seksuele diversiteit wordt ingebed in een groter geheel, krijgt het meerwaarde.'

**Peter Rennspies, docent natuurkunde
en jaarlaagcoördinator Stedelijk
Gymnasium, Nijmegen**

'Toen de vierde klas een tijdje terug op uitwisseling was in Rusland, werden er onderling tussen de Nederlandse leerlingen wat nare, anti-homoseksuele opmerkingen gemaakt. Ik heb toen een paar van hen bij me geroepen en gevraagd of er problemen waren met homo's en lesbiennes. Het bleek toen dat sommige leerlingen zich niet genoeg geaccepteerd voelden en last hadden van gemene opmerkingen. Leerling Jill Peters heeft toen een *Gay-Straight-Alliance* opgestart, om homoseksualiteit meer bespreekbaar te maken in de school. Ik ben nu bezig om het onderwerp homoseksualiteit in te bedden in het mentorprogramma. Ik mag dan hetero zijn, maar ik vind dat homoseksualiteit geen gevoelig onderwerp moet zijn. Dat de vraag "Bent u homo?" net zo normaal wordt als "Bent u getrouwd?"'

Lisette Jongerius *
Norma Lock *

Roze cijfers

- Ruim de helft van alle homoseksuele leerlingen voelt zich niet prettig genoeg om op school uit de kast te komen. (Bron: Onderwijsinspectie)
- Zo'n 35 procent van de middelbare scholieren die homoseksueel zijn, voelt zich niet veilig op school. (Bron: Empowerment)
- Op dertig procent van alle middelbare scholen vinden homofobe incidenten plaats, zoals uitschelden en (gewelddadige) pesterijen. (Bron: COC)
- Een derde van alle autochtone ouders en 75 procent van de allochtone vaders en moeders vindt dat een leraar zijn homoseksualiteit moet verzwijgen. (Bron: Teleac)
- Ruim 60 procent van de directeuren op middelbare scholen twijfelt of er überhaupt draagvlak is voor homo-emancipatie op hun school of weten zeker dat er geen animo voor is. (Bron: Empowerment)
- Homoseksuele docenten hebben vooral last van roddels, impertinente vragen over hun privéleven, leerlingen die hen belachelijk maken en seksuele intimidatie. (Bron: Empowerment)

Scholen moeten een duidelijker statement maken, veiliger zijn voor iedereen.

Voor meer informatie:

www.tolerantescholen.net,
www.gayandschool.nl en
www.gaystraightalliance.coc.nl.